

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
pol leta 1 „ 60 „
četrt leta — „ 30 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škofijsk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Bližnje volitve pa „Cillier-Zeitung“.

Med prebivalci naših mest in trgov nabaja se precej takih pametnih mož, katerim močno že preseda večno psovanje na slovenske sodeželane, vedno hujskanje na „dumme Windische“. Predobro namreč spoznavajo potrebo mednarodnega miru in zastopnosti; zlasti trgovci, obrtniki itd. čutijo potrebo seznaniti se z slovenščino. Nedavno se je nek Mariborčan hudoval na tiste somestjane, ki dajo svojej deci namesto vsaki den potrebne slovenščine učiti francoski in angleški, katerih jezikov znanje pri nas malo komu koristi. Še večje število je onih mestjanov, ki nemilo tožijo o jalovosti liberalnih in ustavovernih naprav in obljub ter prav osorno govorijo o silnih davkih in prikladah, kojih pred hvalisano sedanjo liberalno dobo ni bilo. Tudi takih mož je veliko, ki dobro sprevidijo, zakaj se je zadnja leta toliko udrihalo po duhovnikih, jezuitih itd. namreč mnogo le zato, da za slepljeni in oglušeni ljudje ne zapazijo brž, kako in zakaj davki rastejo, oderuhi razsajajo, prebivalstvo uboža, obit peša, kupčija hira, narodi duševno, uravno in gmotno propadajo v korist prime-roma majhnej pešiči denarnih, večjidel judovskih, mogotcev itd. Sploh pametnih mož med mestjani in tržani je že dovolj, ki spoznavajo potrebo, enkrat konec storiti nesrečnemu gospodstvu liberalne-ustavoverne stranke, toda na dan še se ne upajo in zakaj ne? Zato ne, ker se še preveč bojijo predrznih kričačev, ki po raznih novinah razsajajo, ščuvajo in tako vse strahujejo. Eden izmed takih rovarjev se je nedavno oglasil v „Cillier-Zeitung“, doposlavši sicer nedolžnemu uredniku članek o prihodnjih volitvah za deželni zbor štajerski: „Zu den Landtagswahlen“. Ta članek je izbor političnega nasiljenja, pisateljske predrznosti in liberalne lažljivosti. Nepoznan nam pisatelj vabi ustavoverske prijatelje na shod in pogovor 31. okt., da bi se izvolil poseben volilen odbor in postavili ustavoverni liberalni prav za prav nemškutarski kandidati ne za mesto Celje in njemu pridjane trge: Brežice, Sevnico, Laško, Gorinjgrad, Ljubno, Mo-

zirje, Žavec in Vojnik, ampak za slovenske kmetske volilce okrajev celjskega, vranskega, gornjegraškega, konjiškega, šmariškega in laškega. To je goropadna predrznost! Kmetski ljudje so že zavolj čudnega volilnega reda na slabem, ker se jim je, mestom, trgov in velikim posestnikom na ljubo in korist, 17 poslancev premalo odkazalo. To pa celjskim ustavomom še ni dosti, ampak hočejo slovenskim kmetom še ostale poslance z mestjanskimi ustavoverci, liberalci in nemškutarji spodrinoti! Celje z pridjanimi trgi šteje 19.691 prebivalcev in plačuje 49.181 gld. davka (brez vojnih priklad) ter voli enega poslanca (Nekermann), nasproti pa je kmetskih ljudi v gori omenjenih okrajih 98.793, ki plačujejo 185.830 gld. dače ter volijo samo 2 poslance (dr. Vošniak, dr. Dominkuš) namesto 5. Vendar še ta dva se jim ne privoščita! Ali to ni drzno nasilovanje? Kedar pa se kmetje brigajo in vtikajo v volitve mestnih poslancev? — Nepoznani nam pisatelj kaže na dalje res malo spoštovanja do svojih čitateljev, večjidel samih Celjanov, ker jih z tolikimi kosmatimi neresničnostmi, če ne golimi lažmi, krmi in pita, ob enem pa na prečestito duhovščino, katera Celjanom gotovo nikoli ni bila niti na najmenjšo škodo, neopravičeno psuje in brezsravno natolcuje. Mešniki na deželi so mu „klerikalni petelini prepirljivci“, ki kmetske žene strahujejo in pametne sotovariše in prednike pri konzistoriju ovačujejo. Potem „črni ovni z zvoncem“. Najgrše zmerja častite očete lazariste, katere pa iz nevednosti ali lažljivosti ima za jezuite. Pravi, da uboge ljudi, dekle in sploh vso kmetsko ljudstvo ob Savinji slačijo, denarje pa na Francosko pošiljajo. Očita jim, da ljudi v spovednici na prižnici z strašnim preklinjevanjem (Bannflüche) očaravljajo, kakor kaže ropotače. Imenuje jih „krvopijice, mračnjake, krvosesne rožiče“, ki so krivi, da pogosto žene okradejo svoje moževe in denar k sv. Jožefu занesejo ter delajo kakor nek-
daj sv. Krišpin, ki je usnje kradel in iz njega siromakom črevlje narejal itd. Tako ostudno piše ovi nam nepoznani pisatelj in ščuje tako svoje čitatelje proti duhovnikom ter Celjane krmi z očitimi lažmi

n. pr. da je nek župnik letos na Kranjskem bil v deželni zbor izvoljen, ker je žene naščuval proti možem, ki so potem prisiljeni župniku dali svoje glasove. Med kranjskimi poslanci ni najti niti edinega župnika. Sploh pameten človek se z ostudom obrne proč od take nesramnosti in stranka, ki se poslužuje takih sredstev, zasluži popolno zaničevanje. Kdor se nje dotakne, se ognjusi. To so menda čutili tudi celjski prebivalci, kar z veseljem tukaj priznavamo, ker se napovedanega shoda 31. okt. niso hotli skoro nič udeležiti. Le neizogibljivi Nekermann je prišel in kakih 30 njegovih pristašev, da bi najprej poročal o svojem delovanju v deželnem zboru. Osupnjen je začel: „klein ist zwar die Versammlung, doch hält mich dieses nicht ab . . . t. j. malo vas je prišlo, toda govoril bodem vendarle. . . Eden pričujočih mu je pa djal: die Leute wollen lieber Thaten, als leere Worte, t. j. ljudje ne marajo za prazne besede, zahtevajo djanja. . . Ker se 31. okt. ni nič skleno, sklicali so celjski ustavaki nov zbor 10. nov. ki se je pa veliko slabše obnesel; še toliko udov ustavovernega društva se ni zbralo, kakor zadnjič. Predsednik, gimnazijalni profesor Marek — no, ta pač nosi zvonec, ne? — spregovori kislega obraza strašno besedo: so also, nicht einmal die beschlussfähige Anzahl der Mitglieder hat sich versammelt. Traurig, sehr traurig“ t. j. še niti toliko društvenikov se ni zbralo, da bi se veljavno sklepati zamoglo; to je žalostno. . . Mi pa rečemo: to je veselo, to je dobro znamenje, da so tudi pametnejši mestjani ustavoverskega itd. trša siti in se praznih liberalnih besed ali „fraz“ naveličali. Treba je le, da to tudi pri bodočih volitvah pokažejo in izvolijo može za poslance, kateri so vneti za vsestransko pravičnost, za djansko enakopravnost vseh narodov in torej za pravi mir in spravo med njimi! Slovenci bodemo gotovo samo take izvolili, ne bodemo se dali motiti od nobenih nemškutarških ali ustavverskih, liberalnih kričačev, najmenje pa od tistih, ki se za „Cillier-Zeitung“ skrivljejo in po njej v nas klepečejo!

Šolsko prašanje pa avstrijski katoličani.

III. Druga vrsta brezverskih šol je ta, ki pridrži še verski poduk, šole pa odtegne cerkvenemu vodstvu in nadzorstvu. Najbolj silovito je ta sistem izpeljan po radikalnih kantonih na Švicarskem in na Pruskem; v teh deželah je boj zoper krščansko omiko glavni nalog za državo, in vest jih ne peče, ko v ta smoter žrtvujejo pravico in prostost, ki jo v sramoto našemu veku z nogami teptajo. Šola je tam postala takošna, da tudi za podučevanje v verouku skrbi država. To nam kaže beseda, ki jo je govoril pruski minister za uk, ki se glasi: „Ako je v ljudski šoli poduk v veri obligaten (zapovedan), potem ga vreja država in v državnem imenu se podučuje. Tudi najviša sodnija je to spoznala, ko je izrekla, da podučevanje

v veri izvira iz državnega učilništva in da se duhoven, ki samooblastno t. j. brez državnega poklica (mandata) v veri podučuje, stori krivega, da si je prisvojil državno službo“. To je vendar rezek izraz misli: Nič več ne veljajo Zveličarjeve besede, ki jih je apostolom rekel: „Pojte in učite vse narode“, marveč državna oblast bo vse ljudi učila, kar ji bode všeč in je tudi v resnici tako zvane staro-katoliške t. j. najnovejše krivoverce poklicala za verske učnike katoliškim otrokom.

V bolj krotki obliki vidimo tako brezversko šolo pred svojimi očmi; v tej obliki namreč, da so po postavi verouk in verske vaje stvar, za katero skrbi verska zadruga in njeni predstojniki; le pri drugem podučevanju Cerkev nima nič opraviti in nima pravice se vanj vtikati, to ima le država. Vidimo tukaj pred sabo šolo, ki je na zunanje še katoliška, ali vsaj bi imela biti, a vendar ni katoliška, ali vsaj po vredbi nji odkazani ni več taka. Razložek med njo in katoliško šolo je duhovit pisatelj prav točno pokazal tako-le: „Otroci imajo v dveh, k večem v štirih urah na teden vero, — za poduk, pa v 28. ali 26. urah nasprotnost v veri — za zrak in življenje. Poprej je bilo živo krščanstvo po šolah, viselo je na stenah, napolnovalo prostor, šolska soba je bila cerkev drugega reda, svetišče malim. Sedaj pa je soba, v kateri slišimo podučevati v marsikakih rečeh, med drugim se pa podučuje nekoliko v veri. Cerkev je dobila še kotiček notri. Otroci se naučé toliko krščanstva, da o njem sodijo, ali če druge slišijo, da razumó sodbo, in da potem izstopivši iz šole poleg druge modrosti, ki se jim je v glavo ubijala, tudi znajo krščanstvo zaničevati. Župnik je s svojima dvema urama postal ptujec v šoli, večkrat gost, s katerim se malenkostno ravna, vsiljenec, ki ne more prenoviti šolskega duha, da, še slabega šolskega duha ne more panati“. Tukaj vidite, gospoda moja, nasprotje brezverske šole s katoliško šolo. Katoliška šola, del katoliškega življenja, zmožna, da v sodelavnosti z družino vzbudi in ohrani pri otrocih katoliško mišljenje; brezverska šola, posluševališče, ki se pa bode sprevrglo v šolo dvomljivosti (skepticizma), dvomljivost pa pelje k sovraštvu do svete Cerkve.

Kako pa so vendar prišli do tega, da se za take šole tako goreče poganjajo? Kaj je pravi nagib tem, ki se zato prizadevajo, kaj je smoter, kateri hočejo doseči? To nam prav pomenljivo odkriva pogovor, kateri so naznanili prav zanesljivi tiskani spisi. Tukaj menim namreč pogovor, ki ga je imel katoliški poslanec na Badenskem s znanim profesorjem Bluntschli-jem, ki je na visoki stopinji pri freimaurerjih na Badenskem in v zedinjeni Nemčiji. Konservativni deželni poslanec je kazal učenemu profesorju na razkristijanjenje mladine, ki se narašča in profesor mu je odgovoril: „L. 1848. smo hotli svoj smoter, brezbožno (ateistično) republiko, doseči z bojem na ulici; a reakcija (konservativci) je bila še preveč močna.

Sedaj smo se pa odločili za pot, ki je sicer bolj počasna a bolj gotova, namreč za razkristijanjenje mladine s pomočjo šole. Prestrašen ga zavrne konservativni poslanec: Mari ne pomislite, da spridite cel rod? Mrzlo in mirno mu odgovori Blunt-schli: „Kaj je v teku zgodovine jeden rod“. Gospôda moja! tako govore možje, ki mislijo, da more bogatajni smoter, za kateri se poganjajo, posvetiti hudobna sredstva, katerih se poslužujejo v ta namen, in uprav tako se je drugi freimaurerski glas, prizadevaje se za isti smoter, oglasil s temi suhoparnimi besedami: „Naš smoter ni le samo, da uničimo politiko katoličanstva, marveč da tudi razrušimo njegove verske stavke, ki so človeštvu toliko nevarni; kajti podučevanje v katekizmu je največa zapreka, da se dušne zmožnosti pri človeku ne razvijó“. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

O zavarovanju proti ognju.

(Svojim krajanom na razmišljanje spisal Jožef Žitek, profesor v Ptuj.)

I. Dne 17. avgusta 1873, tedaj že pred 5 leti, sklenol je okrajni zastop gornje-radgonski: osnovati zavarovalno društvo proti ognju, omejeno na domači okraj. Letni prineski bili bi pri tem, reklo se je, mnogo manji, nego indi, ker društvo bi ne gledalo na kak dobiček, ampak edino le na med-sobno pomoč v nesreči in zato bi se zavarovanim v okraju prihranilo vsako leto na tisoče goldinarjev, ki se zdaj v Gradec, Trst, Beč in drugam pošiljajo. V pravilih tiskanih lani v Gradcu — ne vem na čigave, no, brž ko ne na okrajne troške — se bere, da je bil predlog od mnogih strani podpiran, enoglasno sprejet, in da ljudstvo kaj takega že prej težko očakuje. Ali pri vsej navdušenosti je itak že polnih 5 let preteklo, odkar je okrajni zastop temu vso svojo podporo obečal, no to čudno društvo se le nikako poroditi nemore. Kaj je temu vzrok, se prav ne vé. Bodisi kaj goder, ali to se očitno vidi: voz, na katerem se je gornje-radgonski okraj imel v strmi navzdol peljati, zavrl se je še za časa, orehovski „pauernferajn“ pa ga zdaj opet odvreti namerava, in da bi še bolj veselo teklo, mu je potače že namazal. Orehovčani, ki so osnovanje zavarovalnega društva zdaj v roke vzeli, ali prav za prav oni, kateri njim za hrbtom čepijo, obečavajo vam, dragi rojaki, poslopja vaša cenejše proti ognju zavarovati, kakor ste njih do zdaj zavarovana imeli. Pravijo, da že samo gračkej zavarovalnici mnogo tisoč na leto več plačujete, kakor je potrebno; da bi si z temi denarji, ki jih zastonj v Gradec pošiljate, doma lahko napravili lastno zavarovalnico; te peneze, ki jih raznim žavarovalnim društvom razpošiljate, dajte, pravijo Orehovčani, raji nam v roke, in mi bomo vam v vsakej sili hitreje, zdatneje in bolj

vestno pomagali, kakor one tuje zavarovalnice, pri katerih mora pogorelec dolgo na svoje denarje čakati, različne komisarje drago plačevati, in ti še mu vselej Bog vé kaj vse „doltergajo“; mi pa bi, kedar bi komu kaj zgorelo, vso škodo hitro in popolnoma poravnali in zatoraj, ker bi mi to vse brez plačila delali, bi si z vremenom tudi še lastno hranilnico napravili, iz ktere bi kmet, kedar bi v nadloge prišel, vsaki čas brez vseh troškov in za nizke procente lahko zdatno pomoč dobil. Pri gračkej zavarovalnici odrajtujete po goldinarju in še več od stotine, pri nas pa bi se kam manje plačevalo. Pri onem zavarovalnem društvu, ki ga naš orehovski „pauernferajn“ snova, bi se namreč po §. 10 pravil sledeča plačila donašala. Pervič: plačilo za sprejem v društvo po 30 kr. od stotine zavarovane vrednosti. Ta denar obrnoli bi mi za matico ali zavarovalno glavnico. (Reservefond.) Drugič: letni doneski razdeljeni bodo pri nas na štiri vrste in sicer po 15, 30, 40, 50 kr. od sto gold. zavarovane vrednosti, in kedar nam zavarovalna glavnica na 50.000 gold. naraste, ne bo vam trebalo celo nič več plačevati, ampak poškodavanja povračala se bodo po našem §. 10 z obrestmi te glavnice in še le onda, če bi teh ne bilo zadosti, bi se od društvenikov zopet kak krajcar zahteval. Tako in temu podobno se vam v Orehovcih poje.

Poglednimo pa si to pesem zdaj malo bolj na tenko in pri drugej luči. §. 5 onih pravil pravi: društvo začne svoje delovanje, kedar se oglasi k pristopu najmanje 300.000 gold. zavarovalne vrednosti dosegejo. Pri vsem tem, ko se je orehovsko blago že od hiše do hiše na prodaj nosilo, znaša k pristopu oglašana vrednost še le komaj 260.000 gold. Tako se je reklo dne 9. septembra pri „pauernferajnskem“ zboru v Orehovcih. Treba še tedaj najmanje 40.000 gold., drugače se ne sme ne početi. Ali postavimo, zavarovana vrednost zadela bi 500.000 gold. in poglejmo kako bi onda račun tekkel. Plačilo za sprejem v društvo, to je 30 kr. od sto goldinarjev znašalo bi 1500 goldinarjev. Recimo dalje, vsi priložniki plačevali bi, ne po 15, 30, 40, ampak največji za četrto njihovo najdražejo vrsto postavljeni donesek, to je 50 kr. od sto goldinarjev. Po tem takem bi se opet nabralo 2500 goldinarjev. Pri 500.000 gld. zavarovane vrednosti skupilo bi se tedaj vsega vkup prvo leto 4000 gold. dalje pa vsako leto le samo 2500 gold. in to še le takrat, če bi, kakor smo tukaj predpostavili, vsaki 50 kr. od stotine platil. Ko bi se za 20 let nikaka nesreča ne zgodilo, narastel bi ta kapital z vsemi obrestmi vred na 102.000 gld. in že za deset let na 37.600 gold. Tudi že precej lep denar, zlasti če bi se lesketal v kaki orehovski kasi. Še Negovi nebi preveč sramote delal. Pogledjmo pa naproti temu tudi, kako bi se godilo „pauernferajnskemu“ podvzetju, če mu sreča nebi deset ati dvajset let tak prijazna biti htela in kako bi se račun pokazal, ko bi društvo vsled požarov

koj v prvem letu postavim 10.000 gld. zavarovancem izplačati moralo? Ali morebiti ni mogoče, da bi se kaj takega prigodilo? Tega vendar nikdor ne bo trdil. Če bi se po nesreči to pripetilo, moralo bi društvo k nim 4000 gld., koje je prvo leto nabralo, še 6000 fl. pridodati. Zarad tega bi še na vsako stotino zavarovane vrednosti 1 gld. 20 kr. doplačati trebalo. Društveniki bi tedaj že prvo leto od vsake stotine dva goldinarja priložiti morali, v kasi pa bi bila še popolnoma suša. Nastanejo še pitanja, kdo bo brezplačno preračunaval, koliko dodatka bi poedinega zadelo, kdo bo peneze pobiral? Koliko časa bo k temu potreboval in kaj bodo pogorelci med tem začeli? Bo se to res brez vsega plačila storilo, kakor se vam zdaj obečuje? Bodo vse te sitnobe občinski predstojniki zapstoj na se prevzeli? Morebiti, ali jaz sem v tej reči neveren Tomaž. Zavolj poškodovanja pogorelcev, pravi v pravih §. 11, poda se v 8 dneh po požaru eden ud društvenega ravnateljstva k poškodovanemu in tam z pomočjo 2 zaupnih mož, ki se pri stavljenju in zidanju poslopij dobro razumejo, velikost požara pogleda in spozna. Orehovci so blizu v sredini gornjeradgonskega okraja, od ondut bi se skoro najlaže, to je brez najmanje zamude, na take cenitve hodilo, in itak ne verujem, da bi se med Orehovčani kdo našel, ki bi vse to brez vsakega „tringleta“ opravljal, ampak trdim, da bi neobhodne potrebšine tisoč in še več goldinarjev na leto požrle. Ali vam bode morebiti brizgalnice, razno gasilno orodje in shrambe zanj kdo zastoj spravljaj? Nebi rekel, da imate tega že prek dovoljno. „Fersidenes“ ima tudi prazne žepe in je rad žejen in lačen. Saj to „obmani“ dobro vejo. Ko sem v preteklih šolskih prazninah enemu za ono društvo precej zavzetemu znancu o teh rečeh govoril, rekel mi je na zadnje: mi bomo le poskusili, vsaki začetek je pač težek. Cela resnica. Ali dragi moj, po slabem začetku še navadno kam hujše pride. Treba bo tedaj dobro oči odpreti poprej, da si kdo sedeči poleg skleda ne zagrabi iz kopanje!

Rudeča detelja; zakaj tolikokrat pozebe. Zgodi se pogostoma, da celó gosto zaraščena deteljišča po zimi večidel ali vsaj deloma pozebejo. Med drugimi vzroki sta posebno dva, na ktera z tem pozornost naših kmetovavcev obrniti hočemo:

1. Se mlada v cvet stopivša detelja predolgo pušča stati, da seme začne zoriti. Rudeča detelja je dveletna rastlina. Če se pušča, da prvo leto seme rodi, tako je z tem naravno nalogo svojega življenja izpolnila in pogine, saj se je seme že do popolne zrelosti razvilo ali ne, če je le neko stopnjo razvitka d seglo. Ta reč je ravno tako resnična, kakor ta, da se jednoletne rastline dajo v dve in več letih spreobrniti, če se jim zabrani, da ne morejo semena roditi. 2. Pozna košnja mlade detelje strnišnice tako, da se zarad pozne letine ne more več obrasti. Vrtnarji že davno znajo, da se jim rastline, kterim se stebila puščajo, boljše skozi

zimo obdržijo, ko pa one, kterim se porežejo. Pozna košnja mladih deteljnih rastlinic jim večidel moč, zoperstavlja se neugodnim vremenskim nezgodam po zimi, vzame. Po sv. Mihelu bi se ne smela nobena detelja več kositi.

Klopi ali klešči. Ti za nektare živinčeta na paši, tudi za lovske pse, pogosto prav nadležni zajedavci se drobne, lene živalice, ki po šumi, grmovju in travi živé in na mimogredoče domače in divje živali pa tudi na človeka prežijo, na nje skočijo in se njihove kože primejo in polne krvi nasesajo. Zavrtajo svoj sesalni riviček globoko v kožo dotične živali, se nasesajo krvi, da postanejo za stokrat debelejši kot prej. Koža njihova je namreč prav raztezna, in nasesane postanejo debele ko bob. Nekteri mislijo, da se samo samice krvi nasesavajo. Živalice, ki so se kože drugih živali prijele, se ne smejo z silo od kože proč odtrgati, ampak z oljem, žganjem, solno vodo ali tobakovim sokom malo pomazati, da prej spusté. Odtrganim ostane rada glava v rani v koži in nasledek je lahko rana, ki se gnójiti in otekati začne. Po benzinu pre hipoma poginejo. Pri nas najbolj navadni klopi so: 1. Navadni lesni klop, ovčji ali volovski klešč, *Isodes ricinus*, debel za konopno zrno, jajčnate podobe in napit za bob debel, višnjeve barve, noge in drugi priveski so temnorjaví. Nahaja se po gozdih in šumah pogosto, prime se psov, ovac, goved in tudi človeka. 2. Višnjevorudeči lesni klop, ovčji klešč, volovski klešč, *Isodes reduvius*, je skoraj okrogel, rujavovišnje, z 5 temnimi podolgavatimi progami; hrbtna ščitica belkasta, rjavopikasta. Nahaja se pre najbolj po močvirnatih travnikih in v trstju in prehaja odtod na goveda, ovce in pse.

Rane na skorji drevesni, kako jih zaceliti. Če se skorja na drevesu na kateri koli način, postavim po zajcib, rani in poškoduje, je najboljšje, seveda če zajc skorje ni okoli in okoli debla ogrizel, v katerem slučaju je le težko, kaj več pomagati, rano pomazati z mažo, ki se je iz ila, kravjeka, nekaj pepela in tečje dlake napravila, in sicer brž ko mogoče potem ko se je koža ranila, predno se rana posuši. Če pa rana bolj globoko v les sega, je jo najbolje z katranom dobro pomazati.

Sejmovi. 19. nov. Gomilica, sv. Juri na Pesnici, Podsreda, Ljubno, Ruše, gornja Poljskava, Šoštanj, Slov. Gradec; 21. nov. Arvež, sv. Barbara v Haložah, sv. Juri na Šavnici, sv. Juri pod Tabrom, Podčetrtek, Svetina; 22. nov. Ernauž; 24. nov. sv. Marjeta na Pesnici.

Dopisi.

Iz Celja. (Obsojeni) pri okrožni sodnji bili so: 1) Franc Zakšek iz Šeduma in Jožef Požun

iz Brezja, Sevnškega okraja, vsaki na 1 leto težke ječe, Miha Zakšek iz Šeduma pa na 15 mesecev težke ječe. Ti trije so namreč 26. avgusta t. l. Martina Kozoleta, posestnika na Dovškem, s kamenjem tako silno po glavi tolkli, da je vsled tega 6. septembra vmrl. Miha Zakšek, kakor začetnik zločinstva, je dobil 3 mesece več, kakor njegova tovarša. 21. oktobra 1876. so Anton, Jožef in Franc Mulec, iz Št. Lenartskega okraja, mesarskega hlapca Antona Piatija iz št. Jurija tako pretepali, da dolgo ni mogel nič delati. Zato sta bila Jožef in Franc M. na 3 mesece ječe obsojena. Anton M. pa je bil za nekrivega spoznan. Anton Bonaja iz Pečevnika pri Celju je 22. junija 1877. Antona Guzeja v mestni hosti z pestmi in nogami v prsa suval, ga za noge več sežnjem daleč vlačil ter ga s palico tako pretepal, da so se mu 2 rebri vlomile. Zločinec je prejel 6 mesecev ječe. Franc Brantuša in Jožef Karneža iz Vrbja, stoprčke okolice, sta Miklavžu Mózoru, ki na prevzittku živi, vkradla 12 gld. v srebru. Obsojena sta prvi na 2 mesca, drugi na 3 mesece ječe. Marija Muc iz „Bettheima“, marib. okraja, je 31. avg. t. l. v neki štacuni v Ptujem vkradla nekeve robe v vrednosti 10 gld. Bila je pa že poprej 5krat kaznovana zaradi tatvine. Dobila je 18 mesecev težke ječe; tudi jo naj v prihodnje policija opazuje. Karl Plešnik je 7. januarja t. l. na celjskem kapucinarskem mostu najšel 120 gld., ktere je doma med saboj in svojim tovaršem Anton Uršičem razdelil. Reč se je pozneje zvedela in sta bila Karl Pl. na 4 mesce, Ant. U. na 3 mesce, mati Plešnikova Katarina tudi na 3 mesece ječe obsojena, ker so najdene reči zakrivali.

Iz Šmartna v Rožni dolini. 8. novembra zjutraj je naš stari učitelj gosp. Jurij Torinek v Gospodu zaspal. Ta smrt je gotovo $\frac{2}{3}$ faranov s sočutjem raznenadila, ker je bil rajni gospod obilej večini učitelj. Rodil se je aprila 1790. Od nekega pastirja se je čitanja naučil, sam vadil in pozneje v celjski pripravnišnici izšolal. Tu v Šmartnu je tako rekoč celino oral, ker ni bilo še organizirane šole. Brezplačno je to službo z velikim veseljem pa še z večjim trudom opravljal, ne gledé na časni, osebni dobiček. Rajni nam je lep izgled neutrudljive delavnosti. Bil je vsled tega tudi dekoriran od svetlega cesarja z zlatim križcem. Kar pa posebno naj bo poudarjeno, bil je rajni uзор krščanskega učitelja. Še zdaj — zadnje mesce in dni svojega življenja, ko je že silno opešal, hodil je skoraj vsaki dan v cerkev loveč se kakor senca, a njegova železna volja, njegovo žlabno sree bilo je močnejše, nego vse drugo. O njem smem reči je zgubilo učiteljstvo neumornega delalca, farani blagega gojitelja, kat. cerkev na zemlji pridnega kristijana, žena vrlega moža, otroci njegovi pa skrbnega očeta. Pri pičli plači prejšnjih časov je bil si rajni toliko prihranil, da je vse otroke dobro oskrbel, enega izšolati dal, ki kot moder in učen mož velja in je zdaj okr. šolski nadzornik na Ko-

roškem. Zguba rajnega je občutljiva, a Gospodu se je zljubilo zvestega hlapca k sebi poklicati. Bog mu stotero naj povrne, naj počiva v miru!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni poslanci na Dunaju in v Budimpeštu sedaj precej marljivo delajo, ker bi radi do novega leta sklenoli novo pogodbo avstrijskih z ogerskimi deželami. Vse kaže, da bodo Magjari zopet na boljšem, kakor pa mi. Del avstrijske banke dobijo gotovo v Budimpešt. — Delegacije snidejo se 6. dec. in bodo imele nekaj milijonov dovoliti za nove kanone in za zboljšanje živeža pri vojaki. — Volitve za deželne zbere utegnejo meseca januarja biti razpisane; sedaj ministri ne utegnejo z njimi ukvarjati se. — Nedavno so novine razglasile ukaz ministra Stremajerja, vsled katerega bi svetni šolski nadzorniki imeli naše katehete nadzorovati; sedaj pa poročajo, da minister takega ukaza nikoli ni izdal. Same zmešnjave! — Postave o sitnem legaliziranju pobotnic ali kviting pri notarjih ministri ne pusté predružačiti. — Razna kat. politična društva v Avstrijskem, Českem, Saleburškem in Tirolskem marljivo zborujejo; sad te marljivosti se bo gotovo poznal pri bližnjih volitvah. V Saleburgu je 20.000 katoličanov močno razburjenih, ker je liberalni mestni zastop kupil novo pokopališče in 300 lutrovcem na ljubo sklenil, da se mirodvor ne bo blagoslovil in se katoličani in lutrovci mešano pokapali zaporedom, kakor bo kateri umrl; katoličani tirjajo, naj bodo lutrovci z odločenim kosom pokopališča zadovoljni, čemur pa ti kljubujejo. — Okrajni glavar v Hollabrunu je prepovedal po nedeljah in praznikih velike love napravljati; taka prepoved bi tudi po drugod dobra bila. — Cesarjevič Rudolf je postal ogerski posestnik; kupil je veliko grajščino Szent-Janos blizu Požuna. — V Zagrebu izdajajo jndje nemški list: Agramer-Pressé, ki širi najgrše neverstvo; taji Boga, nevmerjočnost duše, psuje Kristusa tako, da so se vsi hrvatski listi hvale vredno vzdignili zoper to gnjusobo rekoč: da je sv. Kristusova vera za Hrvatsko največja sreča, katere od nikogar ne dajo skruniti.

Vnanje države. Zavolj turških homatij, pravijo magjarski listi, bo Avstrija kmalu na noge postavila 3 vojne oddelke, prvega v Erdeljskem, drugega v Slavoniji in tretjega v Dalmaciji; drugi je baje namenjen marširati v Bosnijo brž, ko padne Plevna. — Rusija zbira rezervno vojno okoli Bukurešta, 250 bataljonov je že na potu tje; ob enem se je razpisalo novo posojilo za vojsko. — Na pruskem Nemškem preganjajo tudi usmiljene sestre tako, da se te selijo v Ameriko. — Prejšnja saksonska kraljica je umrla. — Francoske republike predsednik je sklenil novo izbrane poslance zopet razgnati, če mu bodo dalje kljubovali. — Italijani se orožajo tudi na morju. — V Španiji se je bati

novega upora Karlistov. — Angleži tožijo, da je Bismark kriv, če Turčija konec vzame, ker močno Rusom potuho daja; trdijo tudi, da bo treba zoper Bismarka postopati, kakor nekdanj zoper Napoleona I. Naj le skusijo, kramarski Angleži, toda sami naj gredo prvi v boj! — Papeža so evropski liberalci ta teden zopet hotli imeti mrtvega, toda Bog nam še vedno ohrani Pija IX. zdravega. — Srbskemu knezu Milanu je turški sultan poslal pismo, naj položi orožje; Milan je sultanov ukaz zavrgel in boj se utegne vsaki trenutek zopet pričeti. V Carigradu so hotli sultana umoriti, toda zaroto so izvedeli še ob pravem času in zločinstvo zabranili. Sultan želi mir sklenoti z Rusi!

Ruski-rumunski-črnogorski-turški boj.

Okoli Plevne se pripravljajo Rusi in Rumuni na odločbo; kajti Osman-paša, če se ne bo udal, utegne vsaki trenutek na eno ali drugo stran vdreti iz šanc in obkoljenje pretrgati, ki postaja vedno bolj tesno. Tako je general Skobeljev na južni strani vzel Turkom „zeleni breg“ in se na njem z 70 kanoni vrdil; Turki so ga 3krat skušali pregnati, a bili so vselej grozno tepeni. Med tem pa Gurkovi konjeniki vedno dalje grabijo; prodrli so že do Vrace, kder so 1000 vozov živeža, 370 volov in 400 ovac zaplenili, sedaj se bližajo Brkovacu in dalje Srbiji, od koder jim prihaja general Heratović nasproti; ruski general Bobrikov je že v Srbiji, kder ogleduje srbske junake. Črnogorski knez daje streljati v Spuž in Podgorico, sam pa je mahnil mimo Skodarskega jezera, vzel turško šanco Satorman in se bo tako polastil Antivara in zaželjene luke ob Jadranskem morju. To je velika sreča za Črnogoro, ker bo sedaj po morju lahko dobivala, česar njej treba. — V Armeniji sta generala Hejman in Terguzakov 4. nov. pred Erzerumom sijajno zmagala in zaplenila 36 kanonov. Muktar-paša je zbežal v Erzerum, kder se še vedno brani; 9. nov. so Rusi napali reduto Azasije, posekali mnogo Turkov in jih vjeli 560, potem pa se umaknili, ker je Muktar iz mesta z večjimi trumami prihajal. Rusi so začeli sedaj Erzerum tako, kakor Kars, redno oblegati. Turški sultan je pruskega poslanika princa Reusa nagovoril, naj posreduje zavolj miru. Ta ga je zavrnil na ruskega carja, tega naj sultan prosi za mir, česar pa sultan do sedaj še ni storil.

Za poduk in kratek čas.

Črtice iz slovanskega bojišča v Aziji in Evropi.

XVI. Nemški in ruski cesar imata pri svojih velikanskih armadah poseben oddelek najboljših, najjakejših in najlepših vojakov. Temu oddelku pravijo: cesarska ali carska garda. Ruski car je še le meseca avgusta svojo gardo pozval na bojišče. Preteklo je ravno 60 dni, ko je zadnji mož carske

garde — 60.000 vojakov — prekoračil Donav in stopil na bolgarsko zemljo. Vojaki so res sami izbrani ljudje, cvet ruskega naroda. Postave so visoke in krepke, oblečeni so lepo in trpežno, rejeni poredno, orožani izvrstno in po najboljših oficirjih v vojaških zadevah izurjeni zvesto. Ali tudi hrabri so, kakor težko kde kateri drugi vojščaki na svetu. To so pokazali v neizmerno krvavi bitki 24. okt. pri Gornjem Dobnjaku, kder so silama pretrgali zvezo Osman-paše v Plevni z Šefket-pašo v Sofiji ter tako pomagali Turke popolnem obkoliti, da se bodo morali gladu podati Rusom. Plevna je brez dvombe zgubljena! Turki so skoro pri vsakej vesi ali mestu na stezi iz Plevne v Sofijo napravili večje ali manjše šance, redute in taborje, da bi cesto laglje v svoji oblasti ohranili. Zavolj tega so Rusi sklenoli cesto zasesti in Turkom zapreti. V ta namen je pa bilo treba najprej turške šance in taborje vzeti. Vážnega dela se je lotil ruski general Gurko ter je iz Lovaca z 3 divizijami carske garde naglo udaril na Turke tako, da ti sami niso mogli vedeti, kder jih čaka glavni udarec. Toda prebrisani Gurko je Rumunom, ki so pod generalom Ajroldi-jem od severa prišli, ukazal na videž napadati Dolnji-Dobnjak, generalu Laskarijevemu pa streljati v Teliš, da tamošnje Turke moti; glavni udarec je pa namenil Turkom v Gornjem-Dobnjaku, ki je ravno na sredi med Spod.-Dobnjakom in Telišem, od vsakega kraja po 3 ure oddaljen. Gornji-Dobnjak je lepa bolgarska ves, toda prebivalci so vsi razbežali. Za vesjo proti Telišu kraj velike ceste je nekoliko nad okolico uzvišana ravan; na njej se je 10 000 Turkov vgnjezdilo v velikem taboru, katerega so z nasipi, šancami, baterijami in grabnom obdali. V taboru napravili so še posebno reduto in več kladaric iz težkih brvenj skladanih, v katerih je bilo mnogo živeža, streljiva hranjenega; tudi mnogo ovac so imeli ondi zaprtih. Bilo je hladno jutro 24. okt. ko so ruske garde ob 7. uri naglo turški tabor obkolile; 80 kanonov so pred njega postavili v širnem polkrogu ter ob 1½ 9 ure do poldne streljali. Ruske krogelje so grozno švigale v turški tabor, toda Turki so tudi precej močno streljali iz kanonov. Okoli 1. ure popoldne se postavijo 3 regimenti garde v bojno vrsto ter začnejo strašan naskok ali „šturm“ in prodirajo do 500 metrov pred turške nasipe, od koder se na nje prava toča krogelj vsuje; velika sreča za Ruse bil je majhen klanec, v katerem so stali, sicer bi jih bilo grozno veliko palo. Gurko videvši, da se mu ta naskok ne posreči, krene z artilerijo na drugo stran tako, da so regimenti za naskok ob 2. uri odločeni, od ruskih kanonov bili podpirani. Tako se je začel drugi naskok. Ruske garde so vedno in mirno napredovale, kakor da bi le samo na kakem vadišču, „eksercirplacu“ bile. Vsa okolica bila je v gost dim zavita; videlo se ni nikamor, pač pa je bilo slišati strašno pokanje pušek in gromenje kanonov. Bojno torišče je že bilo posejano z ruskimi mrličji, zaporedom so iz višin nosili

ranjene junake; okoli 4. ure pritisnejo iz nova vboj poslani vojaki, spehanim in po mnogih zgubah oslabiljenim junakom v pomoč. V hitrem teku prilomastijo do malega klanca celó blizu pred turškimi šancami ter začnejo iz svojih pušek berdank grozno točo sipati na Turke. Ali ti se ne ganejo nikamor in okoli 5. ure se je bilo bati, da ne bo mogoče v turški tabor vdreti. Toda ruska garda boče zmagati in bele orle svojih zastav posaditi na turške nasipe. Slavni Gurko ukaže sedaj Turka od vseh strani zgrabiti v konečnem naskoku v gostih trumah; 20 bataljonov stoji v prvi vrsti, 10 v drugi, ostalo pa v rezervi. Namen je, turško silo zlomiti in zdrobiti. Kanonirji vderejo naprej celo blizu pred turške šance in začnejo strahovito streljati; vsaka krog-lja dobiti svoj cilj, ves zrak okoli Turkov je le še gost dim. Med tem se pa zavalijo ruski pešaki, krasni možje proti sovražnikom, se približajo nasipom, zginejo v dimu, iz kterega se slišijo nagli streli celih bataljonov kakor če silni vihar zaporedom mogočno zatuli in zrak pretresa. Vojaki stoječi v rezervi nehoté poznesejo svoje kapice raz glav in se prekrizajo, vsak misli, da ne pride nobeden tovarišev živ iz strašne bitke nazaj; v tem trenutku vnamejo se kladarice v turškem taboru, črn dim, rudeči plameni zašvignejo v žarno nebó, pozlačeno od večernega solnce, ki je ravno zabajalo. Tisočeri hurrá klici pretresejo zrak, ruski vojaki so vdrlí v reduto črez graben z mrličí do vrha izpolnjen; ruski bajonet razsaja strašno, kar Turka ni že palo ali pobegnolo, je hipoma pobito in posekano; gosto po tleh razstrošene patrone se vnamejo in ljudje in živina, mrličí in orožje, vse gori z plamenom; živi ljudje, konji in ovce gorijo — strašni turški tabor je v ruskih rokah; ali boj še ni skončan; hipoma zabobnijo ruski bobni, zadonijo bojne trobente v znamenje, da se ima dreti za sovražnikom, ki je bil na pobegu v Teliš. Kmalu so Turki na ravani zajeti: 1 pašo, 82 oficirjev in 1600 mož se je Rusom podalo, drugi so všli; mrtvih in ranjenih Turkov je obležalo 3500. Rusi so zgubili 4000 mož mrtvih in ranjenih, med temi 230 oficirjev, 2 generala bila sta težko ranjena, toda zmago so dobili Rusi, carska garda je pokazala, da spada med najhrabriše vojake na celem svetu. Zvečer so se vojaki vrnoli v svoj tabor, general Gurko je prijahal in se vsakemu regimentu posebič zahvalil za izvrstno obnašanje v strašni bitki. Gromeči hurrá-klici so mu odmevali in še pozno v noč so se razlegali veseli glasovi junaških pesem, koje so slavni dobitniki prepevali, ne meneč se za to, kar so po dne pretrpeli!

Slovstvo. Službovník slovensko-nemški za cesarsko i kraljevsko vojsko po vprašanjih i odgovorih. Del drugi. Bojna služba (Feld-Dienst). Tako se imenuje knjižica, ktero je sestavil naš neutrudni pisatelj vojaški, veleč. g. Andrej Komel, c. kr. stotnik pri VII. peškem polku bar. Maroičičevem. Knjižica v mali osmerki str. 63 zv.

po 35 soldov govori o marših, o taborih, o varstveni službi, o četnicah, naznanilih itd. ter bode prostim vojakom in tudi častnikom pri podučevanju dobro služila. To je že sedma knjižica, ktero je naš slovenski rojak spisal v oboru vojaškega slovstva, kjer mu je še ledina orati. Nekatere, kakor na pr. Službenik I. in II., je c. kr. državno vojno ministerstvo priporočilo in ukazalo za pomočne knjige v vojaških učilnicah. Naj bi vrli pisatelj našel več marljivih naslednikov in od dotičnih strani obilne djanske podpore!

Smešničar 46. Žena pride k vračniku in mu potoži, kako močno do njo jezik boli, ter vpraša, kaj bi morala za vračilo vzeti proti tej bolezni? "Nič druga, kakor miru je treba vašemu jeziku, preveč je utrujen, ko si odpočije, bote zopet zdrava, moja draga" odgovori vračnik.

Razne stvari.

(Za po toči 18. avg. poškodovane) se je nabralo in v "Grazer-Zeitung-i" objavilo milodarov 3185 gld. Špitalska fara je isti namen "Slov. Gosp." doposlala 5 gld.

(Svitli cesar so darovali) za stavljanje novih učilnic na Koroškem v Lesniku 300 fl., v Fendorfú 300 fl., v Libeličah 300 fl. in v Brežah 500 fl.

(74letni mož) Miha Kumer v Trestenici nad Mariborom se je obesil.

(Spremembe v Lavantinski škofiji.) Č. g. Jožef Fras se je prostovoljno odpovedal župniji Matere božje v puščavi; — za provizorja na to faro pride č. g. Jož. Sorglehner. — Ena kaplanija pri sv. Martinu pri slov. Gradci ostane začasno izpraznjena.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali č. gg. Novak Jan., Sovič, Cizej Pet. in Korošec Mih. po 11 gld. in vsi ustanv. dopl. — Divjak 15 gld. — Velebil 11 gld. — Rotnik 2 gld.

Dražbe III. 17. nov. Franc Remic v Sušicah 1526 fl.; 19. nov. Janez Amon v Karčoviní; 21. nov. Alojz Ljubec v Drbetencih; 23. nov. Franz Falež v Slivnici 5471 fl., Vid Skerbot v Slivnici 1662 fl., Gregor Kramer na Faali.

Listič uredništva. Zavoljo pomanjkanja prostora vsem čestitim dopisnikom nismo mogli vstreči, bodemo pa prihodnjič, kolikor se bo dalo!

3—3

Franc Jesenko,

krojač v Mariboru, v farovski ulici (Pfarrhofgasse) št. 15. priporočam se p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, bl. gg. uradnikom in učiteljem za napravo raznovrstne **zimske obleke**, iz trdnega, lepega in najnovejšega blaga po mogoče nizkej ceni, in pri tej priliki tudi opomnim, da nimam nijedne dogotovljene obleke v zalogi, temuž vsako naročilo po natančni meri in po volji naročnika izvršujem. Blago za obleke zamorejo p. n. naročniki sami seboj prinesiti ali pa si ga pri meni zberejo.

Loterijske številke:

V Gradcu 10. novembra 1877: 82, 45, 36, 61, 26.
Na Dunaju „ „ 57, 69, 18, 16, 32.
Prihodnje srečkanje: 24. novembra 1877.

Očitna zahvala.

Jaz podpisani pogorelec sem imel pri vele-slavni vzaj. zavarovalni banki SLAVIJI v Pragi od pretečenega poletja zavarovano pri okrajnem zastopniku L. Stepišniku v Slov. Bistrici ter sem od tega znesek zavarovalnine v gotovih denarjih resnično prejel.

Zahvaljujem se tedaj jako srčno in občno blagorodnemu gospodu Ivanu Hribarju, glavnemu zastopniku, (za slovenske dežele in za trojedino kraljevino) Pražke vzaj. zav. banke v Ljubljani.

Visolska gora dne 3. novembra 1877.

Janez Vitmajer

2—3

posestnik.

2—3

PRAKTIKANT,

zmožen slovenskega in nemškega jezika dobi v Mariboru pri večji prodajalnici sukna, platna in mešanega blaga takoj dobro službo. Več se izve v tiskarni g. Pakkovi v Mariboru.

Cerkveno blago

v bogati zalogi: Casule, od 26 do 400 gld.; potem pluviale, stole, cerkveno perilo, spletke i. t. d. se dobó po jako znižani ceni, pri odlično se priporočujoči

B. Kogl,

1—3

kongresni trg št. 32 v Ljubljani.

Lepo posestvo na prodaj!

Na prodaj je hiša štev. 23 v Stari vasi (Alt-wöllen) pri Velenji, hlev, vrt poln sadnega drevja, hosta (goša), njive za setev 18 škafov žita, travniki in senožeti za 4 govede. To posestvo, ki meri 9 oralov, ima tudi jez na mimo tekoči Paki, kder bi bilo posebno pripravno urediti kovačnico na vodi (Hammerschmiede).

Kdor ga želi kupiti, naj se obrne osebno ali pa pismeno do prostovoljnega prodajalca in posestnika: Grebenšek Jože.

Priporočba.

Podpisani priporoča svojo postrežbo kot tiskarne posestnik za vsakršna dela, ki spadajo v področje knjigotiskarstva. On izdeluje

knjige, knjižice, vsakršne tiskovine za cerkvene, uradne, šolske, občinske in druge gospodske.

Takih tiskovin ima vsakršnih ali že izdelanih ali pa jih v kratkem času prav po ukusu in po nizki ceni izdeluje.

Ker se bliža adventni čas, priporoča se podpisani čest. duhovništvu za izdelanje izpovednih in obhajilnih listov.

Tudi kupcem in trgovcem, ki zdaj proti koncu leta pisem, računov, priporočil i. t. d. potrebujejo, priporočam se z vsemi takimi deli.

Ob enem dajem na znanje, da imam veliko zalogo vsakršnega papirja za pisanje, za pisma, zavitkov pisemskih, papirja za zavijanje rečij i. t. d., ktere ga po prav nizki ceni prodajam.

Moj naslov v pismih je: Pakkova tiskarna v Mariboru (Marburg).

Posebno se narodnim našim krogom priporočam ter jih zagotavljam nizkocene in brze postrežbe.

S poštovanjem

J. M. PAJK

v Mariboru (blizu Brandisovega grada štev. 2).